

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення методичної ради університету
28 серпня 2023 року,
протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної
ради університету, кандидатка наук з
державного управління, доцентка

_____ Ірина КОВТУН

28 серпня 2023 року

м.п.

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«СОЦІАЛЬНА І ГУМАНІТАРНА ПОЛІТИКА»
для підготовки на другому (освітньому) рівні
здобувачів вищої освіти освітнього ступеня магістра
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування
галузі знань 28 Публічне управління та адміністрування
за заочною формою навчання

РОЗРОБНИК:

Доцент кафедри публічного управління та
адміністрування, к. держ. упр.
28 серпня 2023 року

_____ Сергій КІНДЗЕРСЬКИЙ

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри публічного управління та адміністрування
28 серпня 2023 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри, доктор наук з державного
управління, кандидат економічних наук,
професор
28 серпня 2023 року

_____ Едуард ЩЕПАНСЬКИЙ

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка
28 серпня 2023 року

_____ Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ЗМІСТ

	Стор.
1. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 4
1.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 4
1.2. Лекції	– 5
1.3. Семінарські заняття	– 6
1.4. Самостійна робота студентів	– 9
1.5. Індивідуальні завдання	– 10
1.6. Підсумковий контроль	– 14
2. Схема нарахування балів	– 15
3. Рекомендовані джерела	– 16
4. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 17

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин											
		Денна форма навчання						Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
			Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС		Лекції	Сем. (прак).	Лабор.	Ін.зав.	СРС
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Гуманітарний розвиток та гуманітарна політика держави	29	4	4	–	–	21	30	2	2	–	–	26
2.	Методологія і методи соціальної роботи державних органів. Система соціального захисту населення в Україні.	31	6	4	–	–	21	30	2	2	–	–	26
3.	Соціальна безпека і якість життя людини	29	4	4	–	–	21	30	2	2	–	–	26
4.	Основні напрями соціальної роботи органів державної влади в умовах реформування в Україні	31	4	6	–	–	21	30	2	2	–	–	26
Усього годин:		120	18	18	–	–	84	120	8	8	–	–	104

1.2. Лекції

№ з/п	Назви і плани тем	Кількість годин
1.	Гуманітарний розвиток та гуманітарна політика держави	2
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нормативно-правові засади державної політики у сфері духовного розвитку сучасного українського соціуму. Основні напрями гуманітарної політики держави. 2. Освіта і наука, культура, охорона здоров'я, фізкультура і спорт. Основні складові гуманітарної сфери. 3. Роль політики і моралі в діяльності державного службовця. 4. Державні заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян. 	
2.	Методологія і методи соціальної роботи державних органів. Система соціального захисту населення в Україні	2
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Зміст, мета і завдання соціальної політики. 2. Органи законодавчої та виконавчої влади держави, які формують засади, напрями розвитку і реалізації завдань соціальної політики. 3. Органи місцевої виконавчої влади і місцевого самоврядування, які реалізують програми соціального розвитку територій. 	
3.	Соціальна безпека і якість життя людини	2
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальне страхування як основа соціального захисту людини. 2. Пенсійне забезпечення як складова соціальної безпеки і якості життя людини. 3. Загальнообов'язкове соціальне страхування на випадок безробіття. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. 4. Пенсійне забезпечення. 5. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку па виробництві та від професійного захворювання, яке спричинило втрату працездатності. 	
4.	Основні напрями соціальної роботи органів державної влади в умовах реформування в Україні	2
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Соціальна робота з літніми людьми та людьми похилого віку. 2. Соціальна турбота щодо працевлаштування та побуту інвалідів. 3. Соціальна робота з молоддю. Соціальний захист дитинства. 4. Сучасна сім'я і соціальна робота. Проблеми сім'ї. Стабільність і планування сім'ї. 5. Державна політика щодо сім'ї та захисту материнства. 6. Міграція, причини, види, наслідки. 7. Соціальна робота з безробітними. 8. Головні завдання трудового колективу з соціального захисту працівників. 9. Наркоманія як соціальне явище. 10. Економічний, соціально-психологічний і культурологічний аспекти профілактики пияцтва і алкоголізму. 	
	Всього годин:	8

1.3. Семінарські заняття

Семінарське заняття № 1

Тема 1. Гуманітарний розвиток та гуманітарна політика держави

Питання для усного опитування та дискусії

1. Нормативно-правові засади державної політики у сфері духовного розвитку сучасного українського соціуму. Основні напрями гуманітарної політики держави.
2. Освіта і наука, культура, охорона здоров'я, фізкультура і спорт. Основні складові гуманітарної сфери.
3. Роль політики і моралі в діяльності державного службовця.
4. Державні заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі за темою заняття.

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: держава, гуманітарна політика, мораль, політика, депортація, гуманізм, духовне життя, здоровий спосіб життя.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми варто особливу увагу зосередити на зазначених нижче аспектах:

Сутність концептуальних засад і основні напрями гуманітарної політики держави. Особливості духовного розвитку українського суспільства на сучасному етапі розвитку. Культурна політика та її роль в духовному житті суспільства. Гуманізація суспільного життя як механізм та імператив розвитку людської цивілізації. Проблема „соціалізації і гуманізації суспільних відносин. Оновлений гуманізм. Перевідкриття гуманізму. Духовно-моральна концепція гуманізації суспільства. Гуманітарна допомога. Рада з питань соціальної політики України. Забезпечення прав національних меншин. Міграція легальна і нелегальна. Депортація громадян. Зв'язки з діаспорою. Полікультурне суспільство. Толерантність. Етнонаціональна мовна політика. Релігія та релігійні організації. Фізична культура і спорт, відпочинок і туризм. Охорона здоров'я. Освітня політика держави. Розвиток науки в Україні.

Культурологічні аспекти входження України в Європу. Державна політика у сфері науки і науково-технічної діяльності. Державні гарантії діяльності вчених, наукових працівників. Пенсійне забезпечення та соціальний захист наукового працівника. Духовне життя суспільства. Цінності суспільства. Співвідношення політики і моралі. Моральні установки і норми. Духовне життя суспільства як основа правової, політичної і моральної діяльності людини. Взаємозв'язок політики і моралі. Регулюючі чинники політики і моралі. Роль політики і моралі в діяльності державного службовця. Сутнісні риси гуманізму. Роль гуманізму в системі концептуальних засад соціальної та гуманітарної політики. Право і мораль. Гуманітарна політика.

Державні заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян.

Семінарське заняття № 2

Тема № 2. Методологія і методи соціальної роботи державних органів. Система соціального захисту населення в Україні

Питання для усного опитування та дискусії

1. Зміст, мета і завдання соціальної політики.
2. Органи законодавчої та виконавчої влади держави, які формують засади, напрями розвитку і реалізації завдань соціальної політики.
3. Органи місцевої виконавчої влади і місцевого самоврядування, які реалізують програми соціального розвитку територій.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі за темою заняття.

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: благодійність, меценатство, соціальна робота, соціальна політика, методи, соціальна робота, соціальний захист, соціальні програми, соціальний захист, соціальна захищеність.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми варто особливу увагу зосередити на зазначених нижче аспектах:

Історичні корені і традиції розвитку благодійності і меценатства в Україні. Взаємозв'язок соціальної політики і соціальної роботи. Принципи і методи соціальної роботи державних органів.

Поняття соціальної політики, її основне завдання і напрями, багатогранність моделей і основні напрями здійснення соціальної політики. Концепція соціальної політики в Україні. Особливості здійснення соціальної політики в Україні на сучасному стані. Суперечності в реалізації соціальної політики і способи їх вирішення. Оцінка проблемної ситуації в системі соціального захисту як елемент підготовки соціальної політики: визначення проблеми, аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища, уточнення цілей та адресних груп політики. Визначення інструментів соціальної політики: юридичні, організаційні, фінансові, особистісні, маркетингові. Соціальний діалог та партнерство як форма організації соціальної політики. Основні моделі стратегії реалізації соціальної політики та їх особливості.

Суспільний механізм соціальної роботи. Закономірності соціальної роботи: державного підходу, гуманізму, технологічної компетентності оптимального стимулювання, єдності повноважень і відповідальності, контролю і перевірки виконання. Педагогічні принципи соціальної роботи: систематичності і послідовності, диференціації та індивідуалізації, наочності та практичної спрямованості, оптимістичної гіпотези, колективної діяльності. Соціологічні методи вивчення проблем соціальної роботи. Педагогічні методи вирішення завдань соціальної роботи. Психологічні методи соціальної роботи. Соціально-економічні методи організації соціальної роботи. Організаційно-розпорядчі методи соціальної роботи.

Цілі, завдання та функції системи соціального захисту. Формування та функціонування соціальних програм на регіональному та місцевому рівні. Розвиток державної соціальної допомоги. Організаційна структура системи соціального захисту. Структура органів державної влади та органів місцевого самоврядування з реалізації основних завдань соціальної та гуманітарної політики.

Соціальний захист і соціальна захищеність. Класифікація органів соціальної роботи в Україні. Функціональні особливості цих органів на різних рівнях. Система соціального захисту населення України.

Недержавні організації соціальної сфери: організації за місцем проживання; групи само- та взаємодопомоги; організації, що надають певні послуги конкретним категоріям; організації, що займаються дослідженнями, посередницькі організації, які створені для координації діяльності недержавних організацій та забезпечення їх консультативними ресурсами. Національна програма «Діти України». Закон України «Про молодіжні та громадські організації». Заходи щодо поліпшення становища дітей-сиріт і дітей, що залишилися без піклування батьків. Органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх. Національний фонд «Україна – дітям».

Жіноче питання та його еволюція. Тенденції зміни соціального статусу жінок у сучасному суспільстві. Жіноче безробіття. Проблеми і перспективи демографічного етапу. Експорт жінок за кордон. Стан сімейних та дитячих послуг.

Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок. Основні пріоритети соціальної політики щодо покращення положення жінок. Державна політика щодо зайнятості жінок. Сім'я і шлюб в житті жінки, рівноправність чоловіка і жінки як соціальна проблема. Жінка в суспільно-політичній діяльності. Міжнародний аспект і перспективи жіночого руху.

Основні напрямки і механізми соціального захисту сім'ї, материнства і дитинства. Служби сім'ї, їх організація і функції.

Семінарське заняття № 3

Тема № 3. Соціальна безпека і якість життя людини

Питання для усного опитування та дискусії

1. Соціальне страхування як основа соціального захисту людини.
2. Пенсійне забезпечення як складова соціальної безпеки і якості життя людини.
3. Загальнообов'язкове соціальне страхування на випадок безробіття. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування.
4. Пенсійне забезпечення.
5. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та від професійного захворювання, яке спричинило втрату працездатності.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі за темою заняття.

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціальне страхування, соціальний захист, безпека життя, якість життя, соціальне врахування, якість життя, охорона праці, страхування, безробіття, соціальний устрій, безробіття, соціально-трудова відносина.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми варто особливу увагу зосередити на зазначених нижче аспектах:

Соціальне страхування як основа соціального захисту людини. Соціальна безпека. Суспільна безпека. Безпека особистості. Безпека життя та якість життя. Індекс розвитку людини. Виміри якості життя. Забезпечення якості життя. Соціальне врахування та види соціального страхування. Форми соціального страхування та види пенсій. Заклади соціального страхування та заклади з нарахування і виплати пенсій, пенсійні фонди. Пенсійне забезпечення як складова соціальної безпеки і якості життя людини. Права і свободи громадянина, що гарантовані Конституцією України: право на житло та його недоторканість, право на повагу його гідності, право на свободу та особисту недоторканість, право на таємницю листування, право на невтручання в особисте і сімейне життя, свободу пересування, свободу думки, слова, світогляду, переконань тощо. Соціальний устрій населення. Соціально-трудова відносина. Охорона праці. Соціальне партнерство. Генеральні угоди в Україні. Загальнообов'язкове соціальне страхування на випадок безробіття. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. Пенсійне забезпечення. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та від професійного захворювання, яке спричинило втрату працездатності. Величина вартості межі малозабезпеченості. Грошова стабілізація. Спад реальних доходів населення. Захист доходів населення від інфляції. Медичне страхування. Зайнятість населення. Матеріальна допомога з безробіття. Прожитковий мінімум. Соціальні індикатори.

Семінарське заняття № 4

Тема № 4. Основні напрями соціальної роботи органів державної влади в умовах реформування в Україні

Питання для усного опитування та дискусії

1. Соціальна робота з літніми людьми та людьми похилого віку.
2. Соціальна турбота щодо працевлаштування та побуту інвалідів.
3. Соціальна робота з молоддю. Соціальний захист дитинства.
4. Сучасна сім'я і соціальна робота. Проблеми сім'ї. Стабільність і планування сім'ї.
5. Державна політика щодо сім'ї та захисту материнства.
6. Міграція, причини, види, наслідки.
7. Соціальна робота з безробітними.
8. Головні завдання трудового колективу з соціального захисту працівників.

9. Наркоманія як соціальне явище.

10. Економічний, соціально-психологічний і культурологічний аспекти профілактики пияцтва і алкоголізму.

Аудиторна письмова робота

Виконання письмових завдань у тестовій формі за темою заняття.

Методичні рекомендації:

Ключовими термінами, на розумінні яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: соціальна робота, літні люди, похилий вік, материнство, жіноча праця, соціальний захист, соціальна робота, молодь, сирітство, сім'я, проблема, трудова угода.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми варто особливу увагу зосередити на зазначених нижче аспектах:

Соціальна робота з літніми людьми та людьми похилого віку. Соціальна турбота щодо працевлаштування та побуту інвалідів. Соціальна робота з молоддю. Соціальний захист дитинства. Сучасна сім'я і соціальна робота. Проблеми сім'ї. Стабільність і планування сім'ї. Сімейне виховання. Державна політика щодо сім'ї та захист материнства. Орієнтація на народжуваність дітей в сім'ї та реалії життя. Жіноча зайнятість і материнство. Проблема матерів-одиночок. Державна система захисту материнства. Материнство як соціальна цінність. Соціальні проблеми жінок. Соціальне самовизначення жінок. Жіноча праця і зайнятість. Державні заходи з вирішення соціальних проблем жінок захист дитинства. Сирітство як соціальна проблема. Підлітки, причини дезадаптації неповнолітніх. Завдання соціальної і психологічної допомоги неповнолітнім. Соціальні проблеми молоді. Міграція: причини, види, наслідки. Напрями роботи з біженцями. Соціальна робота з безробітними. Соціальна робота з хворими-людьми. Показники і наслідки тимчасової непрацевдатності. Соціально-психологічний стан хворих і проблеми соціальної реабілітації. Соціальна робота із засудженими до позбавлення волі. Соціальна робота з колишніми засудженими. Самотність як соціальна і психологічна проблема. Соціальне партнерство: сутність і функції. Трудова угода, колективний договір. Пияцтво і алкоголізм. Соціально-демографічні характеристики споживачів наркотиків. Проституція як соціальне явище.

1.4. Самостійна робота студентів

1.4. Самостійна робота студентів

Самостійна робота студентів є однією з форм оволодіння матеріалом із навчальної дисципліни «Соціальна і гуманітарна політика». Виконання самостійної роботи дозволяє студентам розвивати самостійне мислення, поглиблювати засвоєні теоретичні знання, опанувати практичні навички в галузі публічного управління та адміністрування.

Самостійна робота з навчальної дисципліни «Соціальна і гуманітарна політика» для студентів заочної форми навчання передбачена у формі виконання контрольної роботи. Контрольна робота виконується у межах годин, відведених для самостійної роботи навчальним планом.

Студенти виконують контрольну роботу самостійно з одержанням необхідних консультацій від науково-педагогічного працівника протягом семестру. Форма контролю – перевірка контрольних робіт. Питання самостійної роботи виносяться на підсумковий семестровий контроль.

1.4.1. Вимоги до оформлення контрольних робіт

Мета виконання контрольної роботи з дисципліни «Соціальна і гуманітарна політика» – поглиблене вивчення теоретичних питань курсу, набуття навичок роботи з різними джерелами інформації, реферативного викладення матеріалу, що вивчається, формування практичних навичок оперувати теоретичними знаннями, проводити системний аналіз тощо.

Завдання на контрольну роботу студент має отримати у викладача, а здати виконану роботу у встановлений графіком термін. Номер варіанта контрольної роботи студент визначає відповідно до свого номеру у загальному списку студентів групи, у якій він

навчається. До складання заліку з дисципліни «Соціальна і гуманітарна політика» студенти допускаються тільки після перевірки та зарахування контрольної роботи викладачем.

Структурно реферат складається з титульного аркуша, плану, вступу, основної частини, висновків, списку використаних джерел. У вступі необхідно прокоментувати тему реферату: визначити її місце у проблематиці науки, обґрунтувати актуальність, сформулювати мету роботи. В основній частині викладають головні положення теми, що зроблені на основі опрацьованих джерел. Потрібно прагнути до якомога повнішого розкриття теми, показу різних її аспектів. У разі потреби основна частина може поділитися на розділи. У висновках роблять короткий підсумок, вказують напрями практичного застосування описаної інформації. Список використаних джерел формується за одним із загальноприйнятих методів. Складові частини роботи не обов'язково починати з нового аркуша.

Роботи виконуються комп'ютерним способом з двобічним вирівнюванням рядків, одностороннім розміщенням тексту на папері формату А4 (210 мм x 297 мм), з дотриманням прийнятих у діловодстві стандартних полів: лівого – 30 мм, верхнього та нижнього – по 20 мм, правого – 10 мм. Обсяг роботи має забезпечувати належне висвітлення теми і не повинен перевищувати 12–15 сторінок друкованого тексту прямим світлим шрифтом гарнітури Times New Roman розміром 14 друкарських пунктів з міжрядковим інтервалом 1.5. Нумерація аркушів роботи починається з титульного аркуша. Номер на титульному аркуші не проставляється. Оформлення титульного аркуша реферату здійснюється за наведеним нижче зразком.

Загальні правила подання ілюстрацій

Основними видами ілюстративного матеріалу в контрольній роботі є схеми та діаграми. Схема – це зображення, котре передає, зазвичай за допомогою умовних позначень і без збереження масштабу, основну ідею явища або процесу, показує взаємозв'язок їх головних елементів. Діаграма – це один із способів графічного зображення залежності між величинами. Відповідно до форми побудови розрізняють діаграми площинні, лінійні й об'ємні. Результати обробки числових даних можна подати у вигляді графіків, тобто умовних зображень величин та їх співвідношень через геометричні фігури, точки, лінії.

Кожна ілюстрація має відповідати тексту, а текст – ілюстрації. Назви ілюстрацій розміщують після їхніх номерів. При необхідності ілюстрації доповнюють пояснювальними даними (запис під ілюстрацією). Ілюстрації (діаграми, схеми, графіки, карти) і таблиці необхідно подавати в роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації і таблиці, розміщені на окремих сторінках роботи, включають до загальної нумерації сторінок.

Ілюстрації нумерують послідовно. Номер ілюстрації, її назва і пояснювальні записи розміщують безпосередньо під ілюстрацією.

Не варто оформлювати посилання на ілюстрації як самостійні фрази, в яких лише повторюється те, що міститься у підписі. У тому місці, де викладається матеріал, пов'язаний з ілюстрацією, розміщують посилання у вигляді виразу у круглих дужках (рис. 1) або «. як це показано на рис. 1».

При виборі типу діаграми необхідно враховувати характер вихідних даних та мету побудови, наприклад, для відображення динаміки показників доцільно застосувати лінійний графік або стовпчикову діаграму, а складу та структури – секторну діаграму.

Подання формул

При використанні формул необхідно дотримуватися певних правил. Найбільші, а також довгі і громіздкі формули, котрі мають у складі знаки суми, добутку, диференціювання, інтегрування, розміщують на окремих рядках. Це стосується також і всіх нумерованих формул. Для економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна подати в одному рядку, а не одну під одною. Невеликі і нескладні формули, що не мають самостійного значення, вписують всередині рядків тексту.

Пояснення значень символів і числових коефіцієнтів слід подавати безпосередньо під формулою у тій послідовності, в якій вони наведені у формулі. Значення кожного символу і числового коефіцієнта подається з нового рядка. Перший рядок пояснення починають зі

слова «де» без двокрапки.

Рівняння і формули потрібно виділяти з тексту вільними рядками. Вище і нижче кожної формули залишають не менше одного вільного рядка. Якщо рівняння не вміщується в один рядок, його слід перенести після знаку рівності (=) або після знаків «плюс», «мінус», множення.

Нумерувати слід лише ті формули, на які є посилання в наступному тексті. Інші нумерувати не рекомендується. Порядкові номери позначають арабськими цифрами в круглих дужках біля правого поля сторінки без крапок від формули до її номера. Номер, який не вміщується у рядку з формулою переносять у наступний нижче формули. Номер формули при її перенесенні вміщують на рівні останнього рядка. Номер формули-дроби подають на рівні основної горизонтальної риски формули.

Подання таблиць

Цифровий матеріал, коли його багато або є необхідність у зіставленні певних показників, як правило, оформлюють у таблиці. Таблиця є таким способом подання інформації, при якому цифровий або текстовий матеріал групується в рядки і графи, відокремлені одна від іншої вертикальними та горизонтальними лініями.

За змістом таблиці поділяються на аналітичні та неаналітичні. Аналітичні таблиці є результатом обробки і аналізу цифрових показників. Як правило, після таких таблиць робиться узагальнення про нове (виведене) знання, яке вводиться до тексту словами, наприклад: «дані таблиці 2.3. дають змогу зробити висновок, що ...», «із таблиці 3.1. видно, що ...» і т. ін. Часто такі таблиці сприяють виявленню і формулюванню певних закономірностей. До неаналітичних таблиць вміщують здебільшого необроблені статистичні дані, необхідні лише для подання інформації або констатації певного стану речей.

Таблиці нумерують послідовно. У правому верхньому куті над відповідним заголовком таблиці розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера. Назву таблиці розміщують над нею і друкують симетрично до тексту. Назву і слово «Таблиця» починають з великої літери. Назву не підкреслюють.

Приклад побудови таблиці:

Назва таблиці				
Заголовки граф	Підзаголовки граф			

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті так, щоб її можна було читати без повороту контрольної роботи або з поворотом за стрілкою годинника. При перенесенні частини таблиці на інший аркуш (сторінку) слово «Таблиця» і її номер вказують один раз справа над першою частиною таблиці, над іншими частинами пишуть слова «Продовж. табл.» і вказують номер таблиці, наприклад: «Продовж. табл. 1.2».

При застосуванні у роботі ілюстрацій (рисуноків, схем, діаграм тощо) та таблиць необхідно обов'язково посилатись на джерела, матеріали чи окремі результати, що використані при їх побудові. Такі посилання дають змогу підтвердити достовірність відомостей (у тому числі цифрових даних), що використані при написанні дослідження, підкреслити самостійність розробок автора тощо. При цьому необхідно виходити з наступних правил:

- у випадку запозичення ілюстрації чи таблиці з певного джерела та представлені їх у роботі без змін, під таблицею чи підписом під ілюстрацією пишуть слово «Джерело:» та наводять посилання на нього за загальними правилами (Джерело: [7, с. 151].);

- якщо автор запозичає частину відомостей ілюстрації чи таблиці з певного джерела, творчо їх опрацьовує, удосконалює, робить розрахунки тощо, про це вказують у примітці під таблицею чи підписом під ілюстрацією та наводять джерело (джерела), взяті за основу

(Примітка. Складено автором за даними [7, с. 151; 15, с. 351].);

- якщо при побудові ілюстрації чи таблиці використані дані з недрукованих джерел (первинних джерел, що не публікуються), про це вказують у примітці під таблицею чи підписом під ілюстрацією (Примітка. Складено автором за даними Головного управління економіки Хмельницької області.).

Загальні правила цитування та посилання на використані джерела

У тексті роботи автор зобов'язаний посилатися на джерела, з котрих використано матеріали, окремі результати, ідеї чи висновки для розробки власних проблем, задач, питань. Такі посилання дають змогу відшукати документи і перевірити достовірність цитування певних наукових робіт, повідомляють необхідну інформацію про них, допомагають з'ясувати їх зміст та використаний обсяг. Посилатися слід на останні видання творів. Більш ранні видання можна зазначати лише в тих випадках, коли наявний у них матеріал не включений до останнього видання.

Науковий етикет визначає загальні вимоги до цитування:

а) текст цитати починається і закінчується лапками і наводиться в тій граматичній формі, в якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не виділяються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У цих випадках використовується вираз “так званий”;

б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручування думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться у будь-якому місці цитати (на початку, всередині, на кінці). Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається;

в) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на відповідне літературне джерело;

г) при непрямому цитуванні (переказі, викладенні думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути гранично точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів, і робити відповідні посилання на літературне джерело.

Коли використовують відомості, матеріали з монографій, оглядових статей, інших джерел, які мають велику кількість сторінок, тоді в посиланні необхідно точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул джерела, на яке зроблено посилання в контрольній роботі. Посилання в тексті контрольної роботи на джерела роблять згідно з їхнім переліком у квадратних дужках, наприклад, “... у працях [1–7]...”.

Приклад оформлення посилань:

Цитата в тексті: “... сьогодні важливо те, що макроекономічну стабільність та можливість інтеграції у світову економіку зможуть реалізувати ті країни з перехідною економікою, які матимуть темпи зростання на рівні не меншому як 5–6 % ...” [6, с. 5]. Таке посилання свідчить, що 6 – це порядковий номер джерела, позначеного у списку літератури, складеного відповідно до вимог, а с. 5 – сторінка із вказаного джерела.

Нижче списку використаних джерел рукописним способом зазначаються дата виконання реферату і особистий підпис студента.

Реферати виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються кількістю балів, визначених в розділі 2 цих навчально-методичних матеріалів.

Теми рефератів:

1. Соціальна політика як засіб системного забезпечення демократичних реформ.
2. Соціальна держава: еволюція ідеї, сутність та перспективи становлення в сучасній Україні.
3. Соціальний захист населення як складова соціальної політики держави.
4. Система органів державного управління в сфері соціального захисту населення.
5. Організаційно-правові форми соціального захисту людини і громадянина в Україні.
6. Правове забезпечення соціального захисту безробітних в Україні.
7. Державна допомога сім'ям з дітьми як форма соціально-правового захисту.

8. Правове регулювання соціального забезпечення допомоги у зв'язку з народженням та вихованням дитини.
9. Державне регулювання формування та використання соціальних фондів в Україні.
10. Механізм державного управління запровадженням накопичувальної системи пенсійного забезпечення в Україні.
11. Основні шляхи реформування гуманітарної сфери в українському суспільстві.
12. Сутність, мета та завдання гуманітарної політики в Україні в сучасних умовах.
13. Особливості здійснення кадрової політики в гуманітарній сфері України на сучасному етапі.
14. Соціально-економічні та політичні передумови формування та реалізації сучасної гуманітарної політики України.
15. Роль і місце гуманітарної сфери в забезпеченні життєдіяльності людини і суспільства.
16. Тенденції сучасного гуманітарного розвитку України.
17. Культурна політика в контексті європейської стратегії України.
18. Міжнародні організації та формування культурної політики в Україні.
19. Організаційно-функціональна структура державного управління культурною сферою України та шляхи її удосконалення.
20. Правові засади регулювання культурного розвитку в Україні.
21. Культурна політика як проблема сучасного соціокультурного процесу.
22. Державна політика України в науковій і науково-технічній сфері.
23. Освіта в структурі державної гуманітарної політики.
24. Удосконалення державного управління вищою освітою в контексті європейської інтеграції.
25. Суб'єкти освітньої політики в Україні та шляхи оптимізації їх діяльності.
26. Сучасний етап і тенденції розвитку вищої освіти в умовах переходу до інформаційного суспільства.
27. Етнокультурна політика України: сутність, засади, напрями.
28. Міграція як складова еволюційного розвитку Української держави.
29. Проблема біженців у світі та в Україні: масштаби, шляхи вирішення.
30. Сутність, мета та особливості здійснення соціально-демографічної політики в умовах демографічної кризи.
31. Пріоритетні напрями державної політики України в галузі релігійно-церковного життя.
32. Основні концепції розвитку організацій охорони здоров'я.
33. Передумови запровадження загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування в Україні.
34. Рівень здоров'я громадян України як інтегральний показник соціальної політики та державного управління в галузі охорони здоров'я.
35. Державне управління екологічним розвитком і природоохоронною діяльністю.
36. Державне управління туристичною галуззю України.
37. Фізична культура і спорт як об'єкт державного управління.

1.5. Індивідуальна робота студентів

Індивідуальне самостійне завдання для студента з предмету «Соціальна і гуманітарна політика» включає виконання завдання за напрямом **«ГОЛОВНІ ЗАВДАННЯ ТРУДОВОГО КОЛЕКТИВУ З СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПРАЦІВНИКІВ»**. Приступаючи до індивідуальної роботи студентам необхідно:

- попередньо ознайомитися з навчальним матеріалом, що виноситься на лекційні і практичні заняття;
- перевірити здобутті знання шляхом самоконтролю, відповідаючи на поставлені питання;
- виокремити ключові проблеми навчального матеріалу, що виноситься на самостійну роботу та опрацювати їх.

- У процесі індивідуальної роботи студенти мають оволодіти вміннями та навичками:
- організації самостійної навчальної діяльності;
  - праці з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
  - конспектування літературних джерел;
  - опрацювання статистичної інформації.

1.6. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного заліку.

1.6.1. Питання для підсумкового контролю

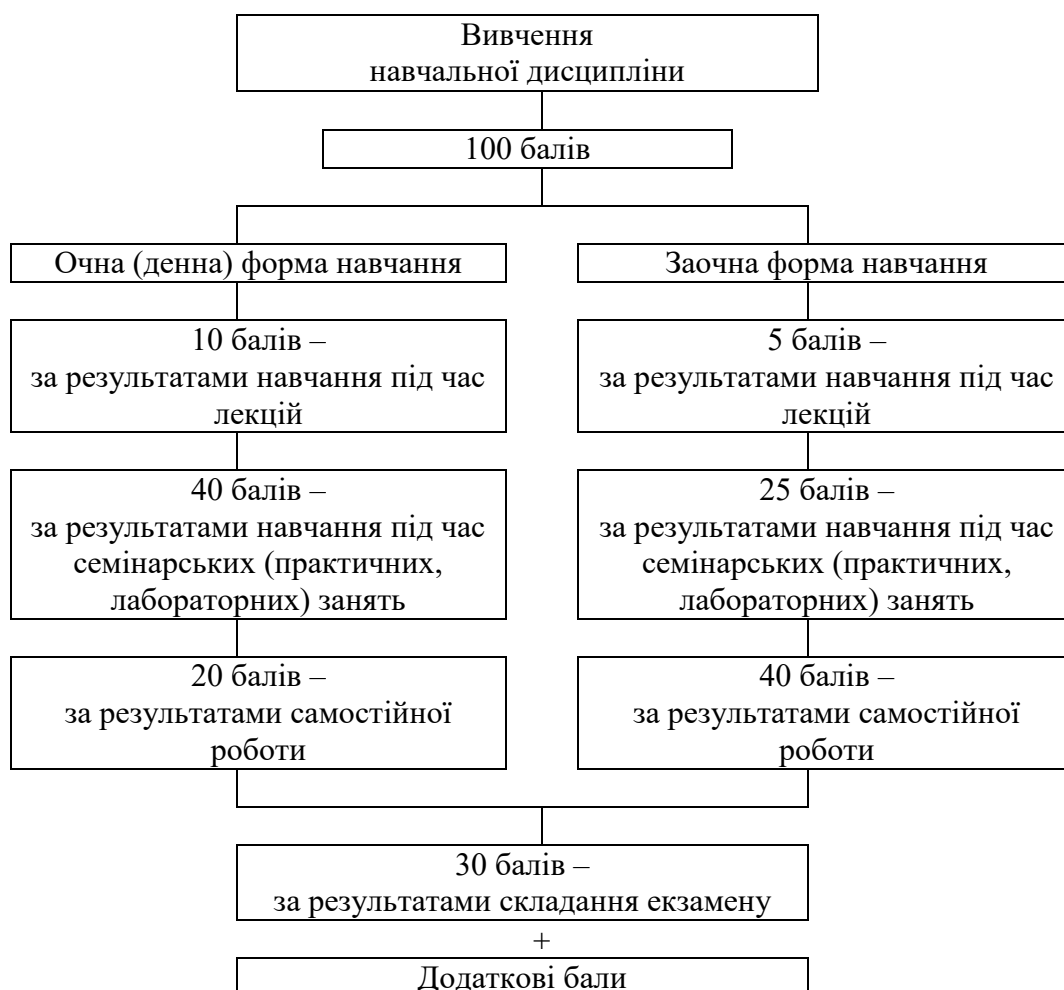
1. Нормативно-правові засади державної політики у сфері духовного розвитку сучасного українського соціуму. Основні напрями гуманітарної політики держави.
2. Особливості державної політики щодо формування та розвитку духовних цінностей українського суспільства.
3. Освіта і наука, культура, охорона здоров'я, фізкультура і спорт. Основні складові гуманітарної сфери.
4. Роль політики і моралі в діяльності державного службовця.
5. Роль гуманізму в системі концептуальних засад соціальної та гуманітарної політики.
6. Державні заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян.
7. Зміст, мета і завдання соціальної політики.
8. Сутність системи соціального захисту населення та особливості її формування в Україні.
9. Органи законодавчої та виконавчої влади держави, які формують засади, напрями розвитку і реалізації завдань соціальної політики.
10. Органи місцевої виконавчої влади і місцевого самоврядування, які реалізують програми соціального розвитку територій.
11. Недержавні інституції соціальної політики.
12. Кадрове забезпечення соціальної політики.
13. Основні напрями і механізми соціального захисту сім'ї, материнства і дитинства.
14. Визначення соціального захисту та соціальної безпеки людини.
15. Види і форми соціального страхування.
16. Пенсійне страхування. Пенсійне забезпечення.
17. Медичне страхування. Страхування на випадок безробіття.
18. Зайнятість населення. Матеріальна допомога з безробіття.
19. Прожитковий мінімум. Соціальні індикатори.
20. Соціальна робота з літніми людьми та людьми похилого віку.
21. Соціальна турбота щодо працевлаштування та побуту інвалідів.
22. Соціальна робота з молоддю. Соціальний захист дитинства.
23. Сучасна сім'я і соціальна робота. Проблеми сім'ї. Стабільність і планування сім'ї.
24. Державна політика щодо сім'ї та захисту материнства.
25. Міграція: сутність, причини виникнення, види та наслідки.
26. Соціальна робота з безробітними.
27. Головні завдання трудового колективу з соціального захисту працівників.
28. Наркоманія як соціальне явище.
29. Економічний, соціально-психологічний і культурологічний аспекти профілактики пияцтва і алкоголізму.
30. Причини жебрацтва. Засоби соціальної реабілітації, адаптації та інтеграції жебраків у суспільство.

1.6.2. Приклад залікового білету

1. Особливості державної політики щодо формування та розвитку духовних цінностей українського суспільства.
2. Державна політика щодо сім'ї та захисту материнства.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни «Соціальна і гуманітарна політика» здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни «Соціальна і гуманітарна політика», обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З навчальної дисципліни «Соціальна і гуманітарна політика» передбачено проведення 4 лекційних занять за заочною формою навчання.

Отже, студент може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій			
			1	2	3	4
1.	Заочна	4	1,3	2,5	3,8	5,0

2.3. З навчальної дисципліни «Соціальна і гуманітарна політика» передбачено проведення 4 семінарських занять за заочною формою навчання.

За результатами семінарського (практичного, лабораторного) заняття кожному студенту до відповідного документа обліку успішності виставляється кількість балів від 0 до

5 числом, кратним 0,5, яку він отримав протягом заняття.

Критерії поточного оцінювання знань студентів наведені у п. 4.3.8. Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

2.4. За самостійну роботу студентів у вигляді виконання РЕФЕРАТУ студент може отримати максимально 40 балів.

2.5. За семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену з навчальної дисципліни «Соціальна і гуманітарна політика», студент заочної форми навчання може максимально одержати 30 балів. Шкала визначення кількості балів та критерії оцінювання знань студентів за результатами семестрового контролю подана у табл. 4.8 Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

Перерозподіл балів, в межах максимально можливого одержання їх кількості за надані студентами відповіді в усній формі на завдання екзаменаційного білета, наведено в таблиці:

№ з/п	Алгоритм нарахування балів	Номер питань залікового білета		Разом балів
		1	2	
1.	Максимальна кількість балів за відповідь на питання білету	15	15	30,0

3. Рекомендовані джерела

Тема 1

1. Шниптева А.Ю. Гуманітарний розвиток держави як головний концепт наукового дослідження: теоретико-методологічні виміри. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2013. Вип. 55. С. 194–206. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpgvzdia_2013_55_19.

2. Розпутенко І., Москаленко С. Гуманітарний розвиток України в умовах цивілізаційного вибору. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2013. № 2. С. 216–225. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadu_2013_2_29.

3. Слагін В.П. Соціальна політика теоретико-методологічні та концептуальні підходи: підручник для студ. вищ. навч. закл.; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. Харків: Магістр, 2010. 400 с.

4. Кіндзерський С.А. Державне управління в гуманітарній сфері регіону України: стан та тенденції розвитку: монографія / за ред. Н.Р. Нижник.

5. Кузьменко Р.В. Соціальна політика: основні проблеми періоду глобалізації. *Держава та регіони. Серія «Економіка і підприємництво»*. 2008. № 6. С. 120–123.

6. Лукашевич Н.П. Гуманітарна політика в Україні: навч.-метод. видання. Київ: ПІК ДСЗУ, 2010. 30 с.

Тема 2

1. Андрущенко В., Михальченко М. Гуманізм і гуманітаризм: спільне і специфічне. *Вища освіта України*. 2005. № 4. С. 5–12.

2. Ясько Р.О. Державна політика щодо розвитку кадрового потенціалу в гуманітарній сфері: комунікативний аспект. *Ефективність державного управління*. 2014. Вип. 38. С. 497–502. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efdu_2014_38_63.

3. Халецька А.А. Методологічні передумови формування політики соціального захисту населення. *Вісник Академії митної служби України. Серія «Державне управління»*. 2010. № 1. С. 75–80. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamcudu_2010_1_12.

4. Березовська-Чміль О. Порівняльно-типологічна характеристика моделей соціальної політики. *Вісник Прикарпатського університету. Серія «Політологія»*. 2016. Вип. 10. С. 39–42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpu_Polit_2016_10_8.

5. Покатаєва О.В., Давидков С.О. Концептуальні засади дослідження податкової політики як чинника соціально-економічного розвитку країни. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 1. С. 111–117. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_1_27.

Тема 3

1. Бабкова Т.В. Поняття та ознаки конституційного права громадянина України на соціальний захист. *Право і Безпека*. 2013. № 2. С. 12–18. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2013_2_4.

2. Покатаєва О.В., Давидков С.О. Концептуальні засади дослідження податкової політики як чинника соціально-економічного розвитку країни. *Причорноморські економічні студії*. 2016. Вип. 1. С. 111–117. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bses_2016_1_27.

3. Колесников Д.В., Винокурова К.В. Якість життя як основний показник соціально-економічного розвитку територіальної громади. *Вісник Академії митної служби України. Серія «Державне управління»*. 2009. № 1. С. 112–116. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamcudu_2009_1_17.

4. Довбуш І.В. Соціальний захист населення як пріоритетний напрям реалізації соціальної функції місцевого самоврядування в Україні. *Вісник Запорізького національного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2014. № 4 (1). С. 232–239. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_Jur_2014_4\(1\)_32](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_Jur_2014_4(1)_32).

5. Рудкевич І.В. Напрями вдосконалення політики держави щодо соціального захисту населення в Україні. *Економіка та держава*. 2010. № 4. С. 123–125. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecde_2010_4_38.

6. Каштель В. Надання соціальної допомоги матерям на дітей як складова державної політики України з соціального захисту населення. Порівняння механізму призначення допомоги при народженні в Україні, Росії та країнах Євросоюзу. *Актуальні проблеми державного управління*. 2014. Вип. 1. С. 65–69. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2014_1_21.

7. Міськевич А.В. Структура та особливості правовідносин у сфері надання адміністративних послуг соціального захисту населення в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2015. № 2. С. 124–127. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chkup_2015_2_30.

Тема 4

1. Гриненко А.М. Соціальна політика: навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисципліни. Київ: КНЕУ, 2004. 309 с.

2. Гуманітарна політика Української Держави в новітній період: монографія / за ред. С.І. Здіорука. Київ: НІСД, 2006. 403 с.

3. Єлагін В.П. Соціальна політика теоретико-методологічні та концептуальні підходи: підручник для студ. вищ. навч. закл.; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. Харків: Магістр, 2010. 400 с.

4. Кіндзерський С.А. Державне управління в гуманітарній сфері регіону України: стан та тенденції розвитку: монографія / за ред. Н.Р. Нижник.

5. Кузьменко Р.В. Соціальна політика: основні проблеми періоду глобалізації. *Держава та регіони. Серія «Економіка і підприємництво»*. 2008. № 6. С. 120–123.

6. Лукашевич Н.П. Гуманітарна політика в Україні: навч.-метод. видання. Київ: ПІК ДСЗУ, 2010. 30 с.

4. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.rada.gov.ua>

2. <http://www.president.gov.ua>

3. <http://www.kmu.gov.ua>

4. <http://mon.gov.ua>

6. <http://www.me.gov.ua>

7. <http://www.mlsp.gov.ua>

8. <http://ovu.com.ua>